

ביטויים אנטישמיים וחופש הביטוי במשפט האוסטרלי: ניתוח פסק הדין Wertheim v Haddad

איתי סיני

רקע

מאז מתקפת הטרור של חמאס ב-7 באוקטובר 2023 נרשמה באוסטרליה עלייה חדה באירועים אנטישמיים, שכללו מחאות אנטי-ישראליות עם ביטויים אנטי-יהודיים בוטים. כך למשל, בהפגנה מול בית האופרה בסידני נשמעו קריאות כגון "Gas the Jews". בחודשים שלאחר מכן תועדו מקרי השחתה ואיומים כלפי מוסדות ורכוש יהודי, וכן מקרי הסתה מילולית. שיא ההסלמה הגיע בדצמבר 2025, כאשר פיגוע ירי במהלך חגיגת חנוכה בבונדי בסידני גבה את חייהם של 15 בני אדם.¹

אירועים אלה המחישו את המתח הגובר סביב הקהילה היהודית ואת החרפת השיח הציבורי והדיגיטלי. על רקע מציאות זו התחדדה השאלה המשפטית בדבר גבולות חופש הביטוי והאכיפה של דיני איסור אפליה. במאמר קצר זה אנתח את הסוגייה המשפטית שהתעוררה בפסק הדין Wertheim v Haddad, שעסק בהסרת תכנים שהוגדרו כאנטישמיים מן המרחב המקוון.²

עובדות המקרה

ביולי 2025 ניתן פסק הדין שעסק בבקשה לפי חלק IIA לחוק איסור אפליה גזעית באוסטרליה.³ במוקד ההליך עמדה סדרת נאומים דתיים של מטיף אסלאמי בשם וויליאם חדד שנתנו על ידיו בחודש נובמבר 2023 במרכז הדתי אל מדינה דווה בע"מ ופורסמו גם ברשתות חברתיות. הנאומים כללו התייחסויות שליליות ליהודים ולציונות על רקע מלחמת חרבות ברזל בעזה, וזאת תוך שימוש בציטוטים מן הקוראן והחדית, שעליהם התבסס המשיב בחלק מביטוייו. המבקשים, פיטר ורטהיים ורוברט גוט, שניהם יהודים בעלי תפקידים בכירים בארגון הגג של יהדות אוסטרליה Executive Council of Australian Jewry טענו שהנאומים מהווים התנהגות אסורה לפי סעיף 18C לחוק, שקובע כי אסור לפרסם או להתבטא בפומבי בצורה שפוגעת או משפילה אדם או קבוצה בגלל הזהות האתנית

¹ *Timeline of antisemitic incidents in Australia following 7 October 2023*. The Guardian, 21 December 2025. <https://www.theguardian.com/australia-news/2025/dec/21/timeline-of-antisemitic-incidents-in-australia-7-october-2023-ntwnfb>.

² *Wertheim v Haddad* [2025] FCA 720:

<https://www.judgments.fedcourt.gov.au/judgments/Judgments/fca/single/2025/2025fca0720>.

³ *Racial Discrimination Act 1975* (Cth)

או הלאומית שלהם. מנגד, המשיבים, ווילאם (וויסאם) חדד, ועמותת מרכז אל מדינה דווה בע"מ כפרו בהפרה, ובחלופה טענו כי הנאומים והדרשה נאמרו באופן סביר ובתום לב במסגרת דיון או אמירה שמטרתם האמיתית היא האינטרס הציבורי והוראה דתית חינוכית, וכן טענות חוקתיות בדבר חופש תקשורת פוליטית משתמע ובדבר סעיף 116 לחוקה האוסטרלית.⁴

טענות הצדדים וחוקר האסלאם שהובא למשפט

טענות המבקשים התמקדו בכך שהנאומים, המכילים התבטאויות כמו: "שלום זה רע עבור היהודים" ו-"אומרים לי שמי שבעייתי הם רק הציונים ולא היהודים, אגיד לכם כזה דבר, בזמן הנביא מוחמד לא היו ציונים, היו יהודים, וגם היהודים שנגד הציונות מחכים שמישהו יבוא ויילחם במוסלמים", מייצרים הכללות משפילות ומאיימות על יהודים כקבוצה באוסטרליה. עוד נאמר כי אותם נאומים ניתנו בתקופה בה יהודים הרגישו מאוימים במיוחד, כחודש לאחר טבח ה-7 באוקטובר, כחלק מגל אנטישמיות עולמי, וכי הפרסום הפומבי ברשת הגביר את החשיפה והפגיעה. מנגד, המשיבים כפרו בהפרה, ובחלופה טענו לשימוש בהגנת סעיף 18D(b) שקובע כי גם אם האמירות נכנסות לגדר סעיף 18C הן מוגנות מאחר שנאמרו באופן סביר ובתום לב במסגרת דיון או פרסום שנעשה למטרה אקדמית אמיתית או למטרה אמיתית אחרת שיש בה עניין ציבורי. בנוסף, העמותה טענה שאינה אחראית לפרסום כפי שיוחס לה, ובחלופה ביקשה להישען על סעיף 18D(c)(i) בטענה שהפרסום שהוא "דיווח הוגן ומדויק" על עניין בעל עניין ציבורי.⁵ בהקשר זה הובאו מומחים לכתבי הקודש האסלאמיים משני הצדדים. מצד המבקשים העיד פרופ' גבריאל ריינולדס, מומחה לחקר דת מאוניברסיטת נוטרדם,⁶ ומצד המשיבים העיד שיח Adel Ahmad Muhammad Ibrahim.⁷ לשני המומחים היה תפקיד מרכזי. השופט מורקל סטיוארט מבית המשפט הפדרלי שבסידיני אוסטרליה, קבע שהמומחים מסכימים שהקוראן והחדית אינם מלמדים שליהודים יש תכונות שליליות מולדות כעם, אלא שהביקורת בטקסטים קשורה להקשר היסטורי מסוים. על בסיס זה הסיק השופט שההכללות השליליות שהמשיב הפיץ על יהודים בני זמננו אינן נתמכות בהוראה דתית מחייבת, ולכן אינן סבירות ולא נאמרו בתום לב וזאת בהקשר לצורך השימוש בהגנה של סעיף 18D, הקובע חריגים לתחולת החוק.⁸

⁴ עמ' 52 לפסק הדין.

⁵ עמ' 4 לפסק הדין.

⁶ עמ' 16 לפסק הדין.

⁷ עמ' 5 לפסק הדין.

⁸ עמ' 52-53 לפסק הדין.

האם התקיים מישור פלילי?

חשוב לציין שהדיון במקרה היה אזרחי ולא פלילי ושהכרעת השופט סטיוארט נשענת במפורש על סטנדרט הוכחה אזרחי של מאזן הסתברויות. גם סוג העדים מחזק את האופי האזרחי: המבקשים עתרו להצהרות על הפרה ולצווים מניעתיים להסרה, לאיסור פרסום חוזר ולהודעות תיקון ברשתות. כלומר, נקודת הכובד אינה ענישה או הרשעה, אלא מניעת פגיעה והצהרה נורמטיבית על הפרת איסור אפליה. עם זאת, השופט סטיוארט הבהיר שהרכיבים "השפלה" ו"הפחדה" בסעיף 18C דורשים חומרה ממשית ולא "עלבון קל" והציב רף של השפעה עמוקה ורצינית, הגם שלא היה צורך להגיע לרף של "שנאה גזעית" במובנה הקיצוני. בנוסף, השופט סטיוארט תיאר את ההקשר החברתי לנאומים לאחר ה-7 באוקטובר, שבו יהודים באוסטרליה חשו מאוימים בשל אירועים וסנטימנט ציבורי שהופנה כלפיהם כיהודים, בלי קשר לעמדותיהם האישיות ביחס לישראל. הקשר הזה משמש להערכת עוצמת הפגיעה והחשש הסביר, אך עדיין בתוך מסגרת אזרחית.

כיצד השופט סטיוארט הכריע אם המקרה אנטישמי או לא?

ההכרעה בשאלת האנטישמיות נעשתה בצורה דרך מבחני סעיף 18C ולא באמצעות אימוץ הגדרה חיצונית. השופט סטיוארט עשה הבחנה חדה בין ביקורת פוליטית על ישראל לבין אמירות המבוססות על גזע או מוצא אתני. למשל ביחס לפוסט גרפי של הנתבע בו הוצג תמונה של אדם עם מגן דוד עליו עם הכיתוב "אם אני לא אגנוב את זה, מישהו אחר יעשה זאת" הוא קבע שהגרפיקה בפוסט כשלעצמה יכולה להתפרש כביקורת פוליטית על מדיניות ישראל, ולכן לבדה אינה מספיקה כדי להראות מעשה אנטישמי מכוון.⁹ בהמשך לכך הדגיש השופט סטיוארט שביקורת פוליטית על ישראל "אינה ביקורת המבוססת על גזע או מוצא אתני".¹⁰ בהכרעות המהותיות לגבי תכני ההרצאות זיהה השופט סטיוארט שימוש במוטיבים אנטישמיים (tropes), ובהם ייחוס שליטה יהודית בעסקים ובתרבות הפופולרית. הוא קבע כי מדובר במוטיבים אנטישמיים שאינם מוגבלים לדיון פוליטי בישראל או ליהודים כקבוצה דתית בלבד.¹¹ כמו כן נקבע, בהקשר של הפצת תכנים ברשת, כי היה סביר שהנאומים יגיעו גם ליהודים באוסטרליה. בית המשפט ציין שתוכן פרובוקטיבי של דמות ציבורית נוטה להתפשט לקהלים רחבים, ובפרט לקבוצה שאליה הוא מתייחס. בהקשר

⁹ עמ' 56 לפסק הדין.

¹⁰ שם.

¹¹ עמ' 15 לפסק הדין.

זה הובאה ראיה לכך שגורם ניטור כמו MEMRI עוקב ומפרסם תכנים אנטישמיים של המשיב עוד לפני התקופה הרלוונטית.¹²

סיכום

בשאלת האנטישמיות, השופט סטיוארט הכריע כי על המשיבים למחוק מהאינטרנט חלק פוסטים שהועלו בהם יש ציטוטים פוגעניים, שכן נקבע כי הם פגעו בקהילה היהודית. ההכרעה נעשתה באמצעות סעיף 18C תוך הבחנה בין ביקורת פוליטית על ישראל לבין ייחוס אחריות ליהודים כקבוצה. השופט קיבל חלק מטענותיהם של המבקשים באופן שמחדד את גבולות הביקורת הלגיטימית לעומת פגיעה על בסיס מוצא אתני וקבע כי ייחוס אחריות קולקטיבית ליהודים על פעולות ישראל מהווה פגיעה על בסיס מוצא אתני לפי סעיף 18C.¹³ לבסוף, עדות מומחי כתבי הקודש האסלאמיים שימשה רכיב מכריע בדחיית הגנת המשיבים לפי שימוש בסעיף 18D וזאת משום שהמומחים שללו תמיכה דתית בהכללות שליליות על יהודים בני זמננו, והדבר הוביל לקביעה שהדברים לא נאמרו בסבירות ובתום לב.¹⁴

הסיקור התקשורתי באוסטרליה תיאר את פסק הדין כעמדה חד משמעית של בית המשפט הפדרלי נגד ביטויים אנטישמיים, כאשר כלי תקשורת מרכזיים הדגישו את הקביעה כי ההרצאות היו גזעניות ופוגעניות כלפי יהודים והצדיקו הסרה מהמרחב הדיגיטלי מכוח דיני איסור אפליה גזעית.¹⁵ הקהילה היהודית באוסטרליה בירכה על פסק הדין וראתה בו תקדים חשוב נגד הסתה אנטישמית, תוך הדגשה שהוא מבהיר את הגבול בין ביקורת פוליטית לגיטימית על ישראל לבין השמצה וגזענות כלפי יהודים כקבוצה.¹⁶ כמו כן, לאחרונה דווח כי הרשויות בסידני פועלות באמצעים מנהליים לשם סגירת המבנה שבו פועל מרכז עמותת אל מדינה. צעדים אלה, שננקטו על רקע התקופה האחרונה והמתוחות הציבורית הגוברת, עשויים להעיד על היחס של הרשויות באוסטרליה כלפי פעילות העמותה.¹⁷

¹² עמ' 36-37 לפסק הדין.

¹³ עמ' 28 לפסק הדין.

¹⁴ עמ' 47 לפסק הדין.

¹⁵ <https://www.abc.net.au/news/2025-07-01/federal-court-sydney-wissam-haddad-lectures-social-media/105480506>

¹⁶ <https://aijac.org.au/media-release/aijac-welcomes-finding-of-18c-breach-by-islamic-preacher-wissam-haddad>

¹⁷ <https://www.theguardian.com/australia-news/2025/dec/23/sydney-council-seeks-to-shut-down-islamic-centre-linked-to-controversial-preacher-wisam-haddad-ntwnfb>

רשימה ביבליוגרפית

פסיקה

. *Wertheim v Haddad* [2025] FCA 720

חקיקה

. *Racial Discrimination Act 1975* (Cth)

מקורות נוספים

1. Timeline of antisemitic incidents in Australia following 7 October 2023. The Guardian, 21 December 2025. <https://www.theguardian.com/australia-news/2025/dec/21/timeline-of-antisemitic-incidents-in-australia-7-october-2023-ntwnfb>.
2. Antisemitism in Australia: A timeline. American Jewish Committee. <https://www.ajc.org/news/antisemitism-in-australia-a-timeline>.
3. Federal Court orders removal of antisemitic lectures from social media. ABC News, 1 July 2025. <https://www.abc.net.au/news/2025-07-01/federal-court-sydney-wissam-haddad-lectures-social-media/105480506>.
4. Sydney council seeks to shut down Islamic centre linked to preacher Wissam Haddad. The Guardian, 23 December 2025. <https://www.theguardian.com/australia-news/2025/dec/23/sydney-council-seeks-to-shut-down-islamic-centre-linked-to-controversial-preacher-wisam-haddad-ntwnfb>.